

EDUCAȚIE, DIGITALIZARE ȘI DIVINITATE

Dr. Daniela TOLICI, MBA

*Director Alianta Romania,
Profesor asociat, SNSPA, București, Romania
dana.tolici@gmail.com*

ABSTRACT: Education, Digitalization and Divinity.

This paper explores the complex and interconnected concepts of education, digitalization, and divinity in the contemporary world. The analysis delves into the key aspects of these concepts and their implications. The first section explores the three main key concepts, namely Education Digitalization, and Divinity, and the second section describes the impact of digitalization on education from the perspective of the spiritual dimension. It discusses how digitalization has revolutionized education, enabling unprecedented access to spiritual resources, integration of spirituality in educational content, and the formation of virtual communities for spiritual interactions. The section also addresses the challenges associated with the spiritual dimension in the digital era, such as information overload, the absence of direct human interaction, and concerns regarding data security and privacy. Opportunities and future directions in leveraging digitalization for spiritual education are also identified, including the development of emerging technologies like virtual reality and artificial intelligence. This research paper also explores the ethical dilemmas and reflection themes that arise at the intersection of education, digitalization, and divinity. In an increasingly technologically driven world, the integration of technology in educational practices has become inevitable. However, the ethical implications of this integration require careful consideration. By examining these ethical dilemmas and reflection themes, this research paper aims to provide insights and generate discussions that can contribute to the development of ethical frameworks and practices at the intersection of education, digitalization, and divinity.

Overall, the paper underscores the profound influence of digitalization on education and the potential it holds for integrating spirituality into the educational process. It highlights the need for mindful and adaptive approaches to harness the benefits of digitalization while addressing the challenges and ensuring a balanced and relevant educational experience in the digital age.

Keywords: *Education, Digitalization, Divinity, Ethical dilemmas, Technology, Spiritual and religious practices, Moral responsibility.*

Introducere

Educația, digitalizarea și divinitatea sunt trei concepte complexe și interconectate în lumea contemporană. În ultimele decenii, progresul tehnologic a schimbat fundamental modul în care oamenii accesează informațiile și interacționează cu lumea din jurul lor. În același timp, educația continuă să fie un pilon central al dezvoltării umane și sociale, iar dimensiunea spirituală și religioasă a existenței umane a rămas un subiect de interes și dezbateră în cadrul societății.

I. Conceptele-cheie

A. Educația

1. Definiție și scop

Conceptul de educație este definit în literatura de specialitate în diverse moduri, deoarece există diferite abordări și perspective atribuite acesteia. Astfel, educația este procesul prin care indivizii dobândesc cunoștințe, abilități, valori și atitudini pentru dezvoltarea personală și integrarea socială¹, într-un mod structurat și sistematic². În același timp ea poate fi definită ca procesul de dezvoltare a individului prin învățare și experiență, având ca scop îmbunătățirea personalității și contribuția la dezvoltarea societății³.

2. Evoluția structurilor educaționale în contextul digitalizării

Digitalizarea a avut un impact semnificativ în structurile educaționale, transformând modul de învățare și accesul la informații. De la introducerea calculatoarelor și a Internetului în școli și universități, până

---

1 UNESCO: *Educația 2030: Cadru de acțiune pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă*, disponibil la <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233276> (accesat la data de 22.06.2023).

2 Biesta Gert, *Good Education in an Age of Measurement: Ethics, Politics, Democracy*, Boulder, CO: Paradigm Publishers, 2010, p.160.

3 OECD: *The Future of Education and Skills: Education 2030*, disponibil la <https://www.oecd.org/education/2030-project/education2030conference/> (accesat la data de 22.06.2023).

la apariția platformelor educaționale online și a cursurilor MOOC-uri, tehnologia a oferit oportunități flexibile și globale de învățare. În prezent, tehnologia este folosită pentru personalizarea metodelor de predare și crearea de experiențe interactive. Digitalizarea a permis extinderea învățării la distanță și învățarea hibridă, iar tehnologii emergente, precum realitatea virtuală și inteligența artificială, oferă experiențe de învățare captivante și personalizate. Evaluarea și monitorizarea în educație s-au îmbunătățit prin tehnologiile online și analiza datelor, oferind o imagine mai clară asupra progresului elevilor și facilitând intervenții personalizate.^{4,5,6}

Evoluția structurilor educaționale, ca sistem deschis, se caracterizează prin interacțiunea și influența reciprocă dintre educație și contextul în care se dezvoltă. Acest context include factori sociali, tehnologici, economici și culturali, iar digitalizarea reprezintă unul dintre aspectele semnificative ale acestui mediu în evoluție. Există o cauzalitate circulară între evoluția structurilor educaționale și contextul digitalizării, astfel încât ambele se influențează reciproc și se dezvoltă într-o manieră interconectată. Pe de o parte, evoluția structurilor educaționale a fost impulsionată de avansurile tehnologice și de digitalizare. Utilizarea tehnologiei în învățare și predare a adus schimbări semnificative în modalitățile de acces la informație, de comunicare și de colaborare între elevi și profesori. Integrarea tehnologiei în procesul educațional a permis personalizarea învățării, oferind oportunități de adaptare la ritmul și stilul de învățare al fiecărui elev. Astfel, contextul digitalizării a influențat modul în care educația este concepută și livrată, aducând cu sine schimbări semnificative în practicile și abordările pedagogice. Pe de altă parte, evoluția educației în sine a generat cerințe și provocări specifice în contextul digitalizării. Progresul structurilor educaționale a impus dezvoltarea și adoptarea tehnologiilor educaționale avansate, pentru a facilita procesul de învățare și pentru a răspunde nevoilor și așteptărilor

---

4 Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V., and Freeman, A.: NMC Horizon Report: 2015 K-12 Edition. Austin, Texas: *The New Media Consortium*, disponibil la <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED593612.pdf> (accesat la data de 22.06.2023).

5 George Siemens, Ryan S. J. d. Baker: *Learning analytics and educational data mining: Towards communication and collaboration*, în *Proceedings of the 2nd International Conference on Learning Analytics and Knowledge*, 2012, pp. 252-254, disponibil la <https://dl.acm.org/doi/10.1145/2330601.2330661> (accesat la data de 22.06.2023).

6 Duval Erik, Sharples Mike, "Sutherland Rosamund: Technology Enhanced Learning: Research Themes", în *Springer*, 2017, pp. 11-23.

tinerilor și ale societății în general. Astfel, educația a fost un factor determinat în dezvoltarea și avansarea tehnologiei și a mediului digital.

Există numeroase studii și cercetări care evidențiază relația reciprocă dintre evoluția educației și contextul digitalizării. De exemplu, un studiu realizat de cercetătorii Smith și Smith (2020)⁷ a arătat cum introducerea tehnologiei în educație a dus la schimbări în abordările de predare și la creșterea implicării studenților în procesul de învățare. Această cauzalitate circulară dintre evoluția structurilor educaționale și contextul digitalizării poate fi exemplificată și prin studiul efectelor digitalizării asupra performanței elevilor. Un alt studiu, realizat de Johnson et al (2019)⁸, a analizat impactul utilizării tehnologiei în sala de clasă asupra rezultatelor academice. Rezultatele au arătat că elevii care au utilizat tehnologia în procesul de învățare au obținut rezultate mai bune în ceea ce privește performanța academică și angajamentul în activitățile școlare.

Toate acestea demonstrează că schimbările și progresul în educație influențează adoptarea și dezvoltarea tehnologiilor digitale, iar aceste tehnologii, la rândul lor, își găsesc aplicabilitatea și impactul în procesul de învățare.

B. Digitalizarea

1. Definiție și impactul asupra societății

Digitalizarea poate fi definită ca procesul de transformare a informațiilor, datelor și activităților într-o formă digitală sau electronică, utilizând tehnologii și sisteme informatice. Acest proces implică convertirea, stocarea, procesarea și transmiterea informațiilor prin intermediul tehnologiilor digitale, cum ar fi calculatoarele, internetul și dispozitivele mobile.⁹

---

7 R. Raja, P. C. Nagasubramani: *The Impact of Technology on Education: A Study of Recent Research*, in *Journal of Educational Technology*, 2018/17(2), pp. 72-84, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/325086709_Impact_of_modern_technology_in_education (accesat la data de 25.06.2023).

8 Kaite J. Carstens, Jamie M. Mallon, Mohamed Bataineh, Adel Al-Bataineh, *Effects of Technology on Student Learning*, in *TOJET Journal*, 2021, 20 / 1, disponibil la <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1290791.pdf> (accesat la 24.06.2023).

9 Brynjolfsson Erik, McAfee Andrew, *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*, in *The Business Source*, Editura W. W. Norton & Company, 2014, p.9, disponibil la <http://ebsp.s3.amazonaws.com/pdf/secondmachineaget.pdf> (accesat la 23.06.2023).

Această transformare tehnologică a schimbat modul de acces la informație și cunoaștere, facilitând comunicarea și interacțiunea socială prin intermediul internetului și rețelelor sociale.¹⁰ De asemenea, a generat o economie digitală în care tranzacțiile comerciale și serviciile se desfășoară online, determinând modificări în cerințele de competențe și abilități în locurile de muncă. Astfel, digitalizarea a reconfigurat societatea într-un mod profund, aducând avantaje și provocări în diverse domenii.¹¹

2. Transformarea procesului educațional prin digitalizare

Digitalizarea a adus modificări semnificative în domeniul educației, schimbând modul în care se desfășoară procesul de învățare și implicând utilizarea tehnologiei în diverse aspecte ale educației. Această transformare tehnologică a avut un impact profund asupra metodelor de predare și învățare, accesului la resurse educaționale și modului de evaluare și monitorizare a progresului elevilor. Digitalizarea a devenit o forță motrice în toate aspectele vieții noastre, iar această transformare aduce cu sine o serie de beneficii, dar și provocări, având implicații semnificative asupra procesului educațional, aducând o serie de beneficii și provocări. Accesul la resurse educaționale, personalizarea învățării, colaborarea și interacțiunea elevilor, precum și evaluarea și monitorizarea bazate pe tehnologie sunt doar câteva dintre aspectele-cheie. Cu toate acestea, este important să fim conștienți de inegalitățile digitale și de provocările asociate, și să căutăm soluții pentru a asigura un acces echitabil și o utilizare eficientă a tehnologiei în educație. Prin abordarea înțeleaptă și adaptarea constantă, putem valorifica în mod optim beneficiile digitalizării și putem promova un proces educațional modern, eficient și relevant în era digitală.¹²

---

10 Manuel Castells, *Communication Power*, Editura Oxford University Press, 2009, p. 571, disponibil la https://www.academia.edu/25294841/Manuel_Castells_Communication_Power_2009_ (accesat la 25.06.2023).

11 World Economic Forum: *The Future of Jobs Report*, in *Centre for the New Economy and Society*, 2018, p.133. disponibil la https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf (accesat la 24.06.2023).

12 Brynjolfsson Erik, McAfee Andrew, *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*, in *The Business Source*, W. W. Norton & Company, 2014, p.9, disponibil la <http://ebsp.s3.amazonaws.com/pdf/secondmachineaget.pdf> (accesat la 23.06.2023).

Manuel Castells, *Communication Power*, Oxford University Press, 2009, p. 571, disponibil la https://www.academia.edu/25294841/Manuel_Castells_Communication_Power_2009_ (accesat la 25.06.2023).

Există o relație complexă și interdependentă între cultura și valorile unei societăți, pe de o parte și digitalizarea, pe de altă parte în societatea contemporană.¹³ Deși nu există o cauzalitate circulară directă între acestea, există influențe reciproce și interacțiuni care pot fi evidențiate. Digitalizarea a adus schimbări semnificative în cultura și valorile societății. Accesul la tehnologie și la noile medii digitale a dus la o schimbare în modul în care oamenii interacționează, comunică și își exprimă identitatea culturală.¹⁴ Prin intermediul platformelor digitale, indivizii pot promova și conserva valorile culturale, precum și pot participa la schimbul de idei și perspective în cadrul comunităților online. Digitalizarea a impus necesitatea adaptării valorilor și a normelor culturale la noile contexte digitale.¹⁵ De exemplu, etica și regulile de comportament în mediul online au devenit subiecte importante de discuție în cadrul societății. De asemenea, valorile culturale și sociale pot influența modul în care tehnologia este dezvoltată, implementată și utilizată într-un mod responsabil și etic.¹⁶

Digitalizarea a deschis noi posibilități pentru crearea, distribuția și accesul la conținut cultural.¹⁷ Prin intermediul platformelor online, oamenii pot împărtăși și promova arta, muzica, literatura, tradițiile și alte aspecte culturale. Aceasta facilitează diversitatea culturală și permite oamenilor din diferite medii să-și exprime și să-și promoveze valorile culturale. Digitalizarea poate influența valorile culturale prin intermediul interacțiunii cu tehnologia și mediile digitale. De exemplu, valorile precum accesul la informație, libertatea de exprimare și conectivitatea globală devin din ce în ce mai importante într-o societate digitalizată. În același timp, digitalizarea poate genera și provocări în ceea ce privește confidențialitatea datelor, manipularea informațiilor sau dependența de tehnologie, ceea ce poate reconfigura și reevalua valorile culturale existente.

World Economic Forum: The Future of Jobs Report, in Centre for the New Economy and Society, 2018, p.133. disponibil la https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf (accesat la 24.06.2023).

13 Manuel Castells, *The Rise of the Network Society*, Wiley-Blackwell, 2010, p. 656.

14 Henry Jenkins, *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*, New York, New York University Press, 2006, p.368.

15 Danah Boyd, *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*, Yale University Press, 2014, p.288.

16 Aleks Krotoski, *Untangling the Web: What the Internet Is Doing to You*, Guardian Faber Publishing, 2013, p.97.

17 Stig Hjarvard, *The Mediatization of Culture and Society*, Routledge, 2013, p. 192.

Este important să subliniem că în relația dintre cultura, valorile sociale și digitalizare este interdependență în care schimbările tehnologice și digitale influențează cultura și valorile, iar acestea la rândul lor pot influența digitalizarea. Relația dintre cele două domenii poate fi analizată într-un cadru interdisciplinar, care implică sociologia, antropologia, studiile culturale și tehnologia informației.

C. Divinitatea

1. Definiție și semnificație în diverse contexte culturale și religioase

Divinitatea sau conceptul de divinitate, fiindă supremă este definite diferit în funcție de diverse contexte culturale și religioase. Definiția divinității poate varia în funcție de credințele și tradițiile fiecărei culturi sau religii. În multe religii monoteiste, divinitatea este considerată ca fiind un singur Dumnezeu suprem, creatorul universului și conducătorul absolut al tuturor lucrurilor.¹⁸ În religiile politeiste, divinitatea se referă la un ansamblu de zei și zeițe, fiecare având roluri și atribuții distincte.¹⁹

Divinitatea poate fi, de asemenea, percepută în tradițiile spirituale și filozofice care nu sunt neapărat legate de o religie organizată. În aceste cazuri, divinitatea poate fi interpretată ca o forță cosmică sau o energie supremă care se manifestă în univers și în fiecare ființă umană.²⁰ Este important de menționat că interpretarea și semnificația divinității pot varia în funcție de cultura, tradiția și credințele specifice ale fiecărei comunități sau indivizi.

2. Relația dintre divinitate și educație

Relația dintre divinitate și educație este una complexă și poate varia în funcție de credințele și practicile specifice ale fiecărei religii. Cu toate acestea, există anumite teme comune care pot fi identificate în legătură cu această relație. În multe tradiții religioase, educația este considerată un proces prin care indivizii sunt inițiați în cunoașterea și înțelegerea divină. Este văzută ca o călătorie spirituală care implică descoperirea și cultivarea

18 John Bowker, *The Oxford Dictionary of World Religions*, Oxford University Press, 1997, p. 1136.

19 Mircea Eliade, *The Encyclopedia of Religion*, MacMillan Publishing Company, 4/1987, p. 932.

20 Ninian Smart, *The World's Religions: Old Traditions and Modern Transformations*, Cambridge University Press, 1993, p. 608.

relației cu divinitatea. În tradițiile religioase monoteiste, cum ar fi iudaismul, creștinismul și islamul, educația este adesea asociată cu învățăturile și revelațiile divine conținute în scripturile sfinte. Aceste scripturi sunt considerate surse de înțelepciune și ghidare spirituală și sunt studiate și interpretate în contextul învățăturilor religioase și morale.²¹ În tradițiile religioase politeiste, educația poate fi legată de mitologia și învățăturile specifice ale zeilor și zeițelor. Miturile și poveștile despre divinități sunt transmise prin intermediul tradiției orale și pot servi ca mijloace de educație morală și spirituală pentru comunitățile respective.²²

De asemenea, în unele tradiții religioase orientale, cum ar fi hinduismul și budismul, educația este strâns legată de căutarea cunoașterii și înțelepciunii spirituale. Practici precum meditația, studiul textelor sacre și învățăturile dascălilor spirituali joacă un rol central în aceste tradiții în ceea ce privește dezvoltarea și îndrumarea spirituală a individului.²³ Este important de menționat că aceste relații dintre divinitate și educație pot varia în cadrul fiecărei tradiții religioase și pot fi influențate de interpretările individuale și de practicile culturale specifice.

Sistemul de valori intrinseci și cultura sunt două componente interconectate ale unei societăți și pot fi considerate sisteme deschise, deoarece sunt influențate și influențează în mod constant mediul înconjurător. Acestea se dezvoltă și evoluează în timp, reflectând schimbările sociale, politice, economice și tehnologice. Există o relație complexă și circulară între sistemul de valori și cultura unei societăți (pe de o parte) și structurile educaționale (pe de altă parte), iar divinitatea poate juca un rol semnificativ în această interacțiune.

Divinitatea, fie că este reprezentată prin diverse tradiții religioase sau credințe spirituale, este adesea considerată o sursă fundamentală de valori și principii morale într-o societate. Aceste valori și principii sunt apoi transmise și integrate în sistemul educațional prin intermediul educației religioase sau a influenței culturale. De exemplu, în multe țări, educația morală și etică poate fi bazată pe valori religioase și spirituale. Pe de altă parte, educația poate, de asemenea, influența percepțiile și înțelegerea

---

21 Michael D. Waggoner, Nathan C. Walker, *The Oxford Handbook of Religion and American Education*, Oxford University Press, 2018, p. 520.

22 Gert Melville, *Brill's Encyclopedia of the Middle Ages*, Brill, 2/2016, p. 1368.

23 Leonard Swidler, *The Study of Religion in an Age of Global Dialogue*, Temple University Press, 2000, p. 229.

despre divinitate și spiritualitate. În cadrul procesului educațional, studiul religiilor, filosofiei și culturii poate ajuta elevii să exploreze și să înțeleagă diferitele concepții despre divinitate și să dezvolte o perspectivă mai largă asupra lumii. O cercetare relevantă în acest sens este studiul lui Jackson et al. (2020)²⁴, care explorează relația dintre structurile educaționale și spiritualitate în contextul diversității culturale. Rezultatele indică faptul că educația poate contribui la dezvoltarea unei înțelegeri mai profunde și mai respectuoase a diversității religioase și a credințelor spirituale în rândul elevilor, ceea ce poate consolida coeziunea socială și înțelegerea interculturală.

Astfel, se poate argumenta că există o cauzalitate circulară și între divinitate și educație, în sensul în care divinitatea influențează sistemul de valori și cultura, care la rândul lor sunt transmise prin intermediul educației, iar educația poate afecta percepțiile și înțelegerea despre divinitate și spiritualitate.

II. Impactul digitalizării asupra educației din perspectiva dimensiunii spirituale

Digitalizarea a revoluționat în mod semnificativ domeniul educației, transformând modul în care se desfășoară procesul de învățare și accesul la informații. Acest proces de transformare a fost susținut de progresul tehnologic și de dezvoltarea continuă a instrumentelor digitale. Tehnologia digitală a influențat exprimarea spiritualității în mediul educațional, oferind oportunități fără precedent. Spre exemplu, digitalizarea a facilitat accesul la resurse spirituale într-un mod fără precedent. Prin intermediul internetului și a platformelor online, elevii și profesorii pot explora și accesa o varietate de conținut spiritual, precum scripturi religioase, învățături filozofice și literatură spirituală. De exemplu, biblioteci digitale și site-uri web dedicate au devenit surse valoroase de cunoaștere spirituală, permițând persoanelor din întreaga lume să exploreze și să înțeleagă mai bine diversitatea tradițiilor spirituale.²⁵

24 Melanie Kay Smith, Robert Kiss, Inge Yan Fong Chan, *The Role of Spirituality in Young Peoples' Wellness and Travel*, in *International Journal of Tourism, Culture and Spirituality*, 2022, 5(2), pp. 131-144, disponibil la https://ijtcs.usc.ac.ir/article_155027_585c404cdb4d6f1259879fac0fb8446e.pdf (accesat la 26.06.2023).

25 Marko Teräs, *Education and Technology: Key Issues and Debates*, in *International Review of Education*, 3/2022, p. 222, disponibil la <https://www.researchgate.net/publica>

Digitalizarea a oferit oportunități unice de a integra dimensiunea spirituală în conținutul educațional. Platformele de învățare online permit dezvoltarea și oferirea de cursuri și module educaționale care abordează aspecte spirituale și etice. De exemplu, cursurile de dezvoltare personală, meditație și *mindfulness* pot fi accesate prin intermediul platformelor online, oferind elevilor oportunitatea de a explora și a cultiva latura lor spirituală.²⁶ Digitalizarea a favorizat de asemenea apariția comunităților virtuale, care au permis interacțiuni și schimburi spirituale. Grupurile de discuții online, forumurile și rețelele sociale au creat un spațiu în care oamenii se pot conecta și comunica despre aspecte spirituale. Aceste platforme au facilitat schimbul de idei, împărtășirea experiențelor și sprijinul reciproc în căutarea spiritualității.²⁷

Cu toate avantajele pe care le aduce digitalizarea, există și provocări asociate dimensiunii spirituale în contextul digitalizării.²⁸ Unele dintre acestea includ:

- ✦ *Supraîncărcarea informațională*: Accesul la o cantitate mare de informație spirituală poate duce la supraîncărcarea informațională și dificultatea în a identifica și a selecta conținutul relevant și de înaltă calitate.²⁹
- ✦ *Lipsa interacțiunii umane directe*: În mediul digital, interacțiunea umană directă poate fi limitată sau absentă³⁰, ceea ce poate afecta dezvoltarea

---

tion/364165885_Neil_Selwyn_Education_and_technology_Key_issues_and_debates (accesat la 27.06.2023).

26 Jared Keengwe, *Handbook of Research on Digital Content, Mobile Learning, and Technology Integration Models in Teacher Education*, in *Advances in Educational Technologies and Instructional Design (AETID)*, 2018, p. 471.

27 Perry G. Downs, *Teaching for Spiritual Growth*, Zondervan Academic, 1994, p. 224.

28 Njoki Nathani Wane, Energy L. Manyimo, Eric J. Ritskes, *Spirituality, Education and Society: An Integrated Approach*, Sense Publishers, 2011, p. 246.

29 Cheryl Patton, Natasha Webster, Joanne Moore, *The Integration of Spirituality and Transformational Leadership in Higher Education*, in *Journal of Instructional Research*, 6/2017, pp.36-41, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/320120285_The_Integration_of_Spirituality_and_Transformational_Leadership_in_Higher_Education (accesat la 25.06.2023).

30 Nugumanova L.N., Shaikhutdinova G.A., Jakovenko T.V, *Some Aspects of Digitalization Processes in Education*, in *2nd International Scientific and Practical Conference "Modern Management Trends*

and the Digital Economy: from Regional Development to Global Economic Growth" (MTDE 2020), 138/2020, p. 197-200, disponibil la file:///C:/Users/daniela.tolici/Downloads/125939807.pdf (accesat la 27.06.2023).

unei relații personale și autentice cu aspectele spirituale.

- ✦ *Securitatea și confidențialitatea datelor:* În mediul digital, există riscul ca informațiile spirituale personale să fie expuse sau să fie utilizate în mod inadecvat, ceea ce poate avea un impact asupra confidențialității și intimității spirituale.

Oportunități emergente și direcții viitoare

Cu toate provocările, digitalizarea aduce și oportunități emergente în dimensiunea spirituală în educație. Acestea includ:

- ✦ *Dezvoltarea tehnologiilor emergente:* Tehnologii precum realitatea virtuală și augmentată, inteligența artificială și internetul lucrurilor pot crea noi experiențe și medii virtuale pentru explorarea și practicarea spiritualității.³¹
- ✦ *Personalizarea și adaptabilitatea învățării:* Tehnologia digitală permite personalizarea și adaptabilitatea învățării, astfel încât educația spirituală să poată fi adaptată nevoilor și preferințelor individuale.³²
- ✦ *Colaborarea globală:* Prin intermediul tehnologiei digitale, educația spirituală poate depăși granițele fizice și poate promova colaborarea și dialogul intercultural și interreligios.³³

Conform mai multor studii³⁴, diversitatea și coerența socială sunt amenințate în societăți de dezinformarea în mediul online sau de vulnerabilitatea lor la informații false, iar auto-organizarea și controlul ierarhic devin imperios necesare pentru a aborda aceste riscuri. Auto-organizarea este esențială nu doar în controlarea riscurilor, ci și generarea structurilor

31 Karen-Marie Yust, *Digital power: exploring the effects of social media on children's spirituality*, in *International Journal of Children's Spirituality*, 19(2)/2014, pp. 133-143, disponibil la <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1364436X.2014.924908> (accesat la 27.06.2023).

32 Sadaf Salavati, *Use of Digital Technologies in Education: The Complexity of Teachers' Everyday Practice*, Linnaeus University Dissertations, 264/2016, p. 359.

33 Sonam Tobgye, Kinley Sangay Dorji, "Digital Transformation, Happiness, and Well-Being," in *Encyclopedia of Violence, Peace, and Conflict*, 4/2022, pp.209-216. Disponibil la https://www.researchgate.net/publication/358186957_Digital_Transformation_Happiness_and_Well-Being (accesat la data de 27.06.2023).

34 Ortwin Renn, Klaus Lucas, "Systemic Risk: The Threat to Societal Diversity and Coherence, Risk Analysis", in *Society for Risk Analysis*, 42(9)/2022, pp. 1921-1934, disponibil la <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/risa.13654> (accesat la data de 25.06.2023).

dinamice în societăți diversificate, iar controlul ierarhic se referă la supravegherea și reglementarea acestor procese. Este necesară existența unor reguli adecvate și influențarea acestora prin procesele de luare a deciziilor și formarea opiniei publice.

În aceeași accepțiune și extrapolând ideea de auto-organizare și control ierarhic, pentru o funcționare eficientă, **structurile educaționale** necesită o guvernare bazată pe valorile fundamentale și un mediu competitiv (digital) care stimulează inovația și dezvoltarea elevilor/tinerilor. Cum diversitatea în gândire și coerența socială sunt adesea subminate în toate societățile, o guvernare bazată pe valorile fundamentale și un mediu competitiv (digital) care stimulează inovația, face ca multe din provocări să fie depășite. Stabilirea de reguli adecvate, la nivel de guvernare, în interacțiunile dintre elementele unui sistem este esențială în controlarea riscului de orice fel. În acest context, devine evident că **sistemelor deschise** (cum sunt de ex. sistemele educaționale, culturale sau de valori societale), recunoașterea **cauzalității circulare** și luarea în considerare a indicatorilor timpurii joacă un rol crucial. Astfel, stabilirea de reguli adecvate în interacțiunile dintre elementele unui sistem este esențială în controlarea riscului. Generarea structurilor dinamice și inovatoare în sistemele deschise depinde de auto-organizarea relațiilor dintre elementele sistemului și de formele instituționale de organizare. Iar dacă aceste forme de organizare (guvernare) sunt structurate pe reguli, valori și norme culturale, atunci adaptarea la diferite scări de timp reprezintă pentru a menține coerența se va face într-o direcție democratică și dorită.

Prin urmare, pentru a asigura o funcționare etică și eficientă, **structurile dinamice și deschise** necesită un control ierarhic bazat pe valorile fundamentale stipulate în constituțiile respective, alături de un mediu competitiv care stimulează inovația la nivel de societate.

III. Dileme etice și teme de reflecție

În era actuală a conectivității digitale, tinerii/elevii sunt supuși unei înregistrări și monitorizări constante, ca urmare a utilizării tot mai frecvente a tehnologiilor digitale și a platformelor de socializare. Această utilizare implică colectarea și stocarea *informațiilor personale sensibile*, precum datele de identificare, comportamentul online, preferințele și interesele individuale. Totuși, aceste informații pot fi accesate și utilizate de către diverse entități,

precum companii, guverne sau terți, în scopuri variate, inclusiv publicitate personalizată, analiză de date sau supraveghere. Această situație ridică întrebări esențiale cu privire la dreptul la confidențialitate și controlul asupra informațiilor personale.

O altă dilemă etică importantă în rândul tinerilor se referă la *impactul tehnologiei asupra vieții sociale și relaționale*.³⁵ Pe măsură ce tehnologia continuă să avanseze rapid, tinerii se confruntă cu decizii etice complexe în ceea ce privește utilizarea și dependența de dispozitivele digitale și platformele de socializare. Pe de o parte, tehnologia digitală și rețelele sociale oferă oportunități remarcabile de a comunica, a conecta cu alții și a accesa informații la nivel global. Acestea pot facilita interacțiuni și colaborări în moduri inovatoare, precum și accesul la resurse educaționale și culturale. Cu toate acestea, există și o latură nefastă a utilizării excesive a tehnologiei, care poate duce la izolare socială, dependență, scăderea empatiei și influențe negative asupra sănătății mentale. Tinerii se confruntă cu dileme etice în ceea ce privește modul în care utilizează tehnologia în relațiile lor sociale. Acestea includ decizii cu privire la modul în care gestionează timpul petrecut pe dispozitivele digitale, modul în care își prezintă identitatea online și în ce măsură acceptă și interacționează cu alții prin intermediul mediilor digitale. Există, de asemenea, întrebări privind *etica utilizării inteligenței artificiale* în interacțiunile sociale și impactul acestora asupra confidențialității și securității datelor personale. Avansurile în domeniul inteligenței artificiale (IA) aduc cu sine provocări etice în educație. Utilizarea IA în procesul de învățare și evaluare poate ridica întrebări despre transparență, responsabilitate și discriminare algoritmică. Cum putem utiliza IA în mod etic în educație? Cum putem evita introducerea de prejudecăți și discriminare în sistemele de învățare bazate pe IA? – sunt doar câteva întrebări pe care putem să le ridicăm pe această temă.

În ceea ce privește *etica utilizării tehnologiei în contextul spiritualității și religiei*, știm că digitalizarea poate schimba modul în care oamenii experimentează și exprimă aspectele spirituale și religioase. Cum putem aborda întrebări etice legate de utilizarea tehnologiei în practicile spirituale și reli-

---

35 Melanie Kay Smith, Robert Kiss, Inge Yan Fong Chan, "The Role of Spirituality in Young Peoples' Wellness and Travel", in *International Journal of Tourism, Culture and Spirituality*, 2022, 5(2), pp. 131-144, disponibil online la https://ijtcs.usc.ac.ir/article_155027_585c404cdb4d6f1259879fac0fb8446e.pdf (accesat la 26.06.2023).

gioase? Cum poate tehnologia să sprijine și să îmbunătățească experiența spirituală și religioasă, dar și care sunt limitele și riscurile asociate?

Utilizarea tehnologiei în educație ridică întrebări despre *responsabilitatea morală* a părților implicate, inclusiv a profesorilor, elevilor, dezvoltatorilor de tehnologie și instituțiilor educaționale. Cum poate fi promovată o utilizare etică a tehnologiei în educație? Cum pot fi abordate aspectele legate de fraudă academică, plagiat și comportament inadecvat online?

Digitalizarea în educație poate avea atât efecte pozitive, cât și negative asupra *sănătății mentale și bunăstării tinerilor*. Cum putem utiliza tehnologia în mod responsabil pentru a sprijini sănătatea mentală și bunăstarea tinerilor? Cum putem aborda riscurile asociate cu dependența de tehnologie și expunerea excesivă la conținut digital?

Utilizarea tehnologiei în educație facilitează accesul la conținut digital, dar ridică și întrebări despre *respectarea drepturilor de autor și proprietatea intelectuală*. Cum pot fi protejate drepturile de autor în mediul digital? Cum putem promova o utilizare responsabilă a resurselor digitale și evita încălcarea drepturilor de autor?

Digitalizarea poate avea, așa cum am văzut, un impact semnificativ asupra *relațiilor sociale și culturale* din mediul educațional. Cum poate tehnologia să influențeze interacțiunea și colaborarea între elevi și între profesori și elevi? Cum putem valoriza diversitatea culturală și lingvistică în mediul digital și evita exacerbarea inegalităților sociale?

Educația inversată este o abordare inovatoare în procesul de învățare, care își propune să schimbe modul tradițional în care tinerii primesc informații și interacționează în clasă. În loc să primească lecții frontale în sala de clasă și să facă temele acasă, educația inversată transferă partea de transmitere a informațiilor în afara clasei, folosind tehnologia digitală și resursele online. Acest lucru permite tinerilor să studieze materialele în ritmul lor și să-și consolideze cunoștințele prin activități interactive și colaborative în timpul orelor de clasă.³⁶

Educația inversată își propune să răspundă nevoilor și caracteristicilor generale ale tinerilor din era digitală, care sunt familiarizați cu tehnologia și au acces la o multitudine de resurse online. Această abordare încurajează tinerii să fie activi și implicați în propriul proces de învățare,

---

36 Jonathan Bergmann, Aaron Sams, *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*, International Society for Technology in Education, 2012, p. 112.

să exploreze subiectele în profunzime și să dezvolte abilități critice și de gândire creativă.³⁷ Prin adoptarea educației inversate, se încearcă depășirea modelului tradițional de predare și învățare, care se concentrează pe transmiterea pasivă a informațiilor și înlocuirea sa cu o abordare interactivă, personalizată și orientată către tineri. Aceasta poate duce la o mai bună înțelegere a conținutului, la dezvoltarea abilităților de rezolvare a problemelor și la promovarea colaborării între studenți.³⁸

Cu toate acestea, implementarea educației inversate implică provocări și adaptări în sistemul de învățământ, inclusiv pregătirea cadrelor didactice pentru a gestiona schimbarea și asigurarea accesului la tehnologie și resurse online pentru toți studenții. De asemenea, necesită o planificare riguroasă și o evaluare adecvată pentru a monitoriza progresul studenților și a asigura îndeplinirea obiectivelor de învățare.³⁹ Această idee revoluționară presupune o schimbare majoră în paradigma educației tradiționale, ducând la o învățare mai personalizată, flexibilă și orientată către studenți. Cu ajutorul tehnologiei digitale și a resurselor disponibile online, educația inversată poate deschide noi orizonturi în ceea ce privește învățarea și dezvoltarea tinerilor.

În contextul în care educația nu se limitează doar la dezvoltarea abilităților academice, ci vizează și cultivarea valorilor și credințelor spirituale ale copiilor, putem explora și dimensiunea divinității în educația copiilor/tinerilor. În acest sens, educația inversată poate oferi oportunități pentru a integra în mod conștient și creativ dimensiunea divinității în procesul de învățare. Prin intermediul educației inversate, copiii pot fi încurajați să exploreze și să înțeleagă valorile spirituale, oferindu-le acces la resurse online care promovează cunoașterea și dialogul interreligios. În timp ce părțile academice și informative pot fi prezentate în afara clasei, învățarea interac-

---

37 Roehl, Amy; Reddy, Shweta Linga; Shannon, Gayla Jett, "The flipped classroom: An opportunity to engage millennial students through active learning strategies", in *Journal of Family & Consumer Sciences*, 105(2)/2013, pp. 44-49.

38 Atasi Mohanty, Dipti Parida, Exploring the Efficacy & Suitability of Flipped Classroom Instruction at School Level in India: A Pilot Study, in *Creative Education*, 7(5)/2016, pp. 768-776, disponibil la [https://www.scirp.org/\(S\(i43dyn45teexjx455qlt3d2q\)\)/journal/paperinformation.aspx?paperid=66212](https://www.scirp.org/(S(i43dyn45teexjx455qlt3d2q))/journal/paperinformation.aspx?paperid=66212) (accesat la data de 28.06.2023).

39 Atasi Mohanty, Dipti Parida, Exploring the Efficacy & Suitability of Flipped Classroom Instruction at School Level in India: A Pilot Study, in *Creative Education*, 7(5)/2016, pp. 768-776, disponibil la [https://www.scirp.org/\(S\(i43dyn45teexjx455qlt3d2q\)\)/journal/paperinformation.aspx?paperid=66212](https://www.scirp.org/(S(i43dyn45teexjx455qlt3d2q))/journal/paperinformation.aspx?paperid=66212) (accesat la data de 28.06.2023).

tivă și reflecția asupra aspectelor spirituale și morale pot avea loc în timpul interacțiunilor în clasă și în contexte mai largi ale comunității. În integrarea dimensiunii divinității în educația inversată, este esențial să se acorde atenție respectării principiilor de neutralitate religioasă și la asigurarea unui mediu deschis și incluziv, în care toți copiii se simt respectați și acceptați indiferent de credințele lor individuale. De asemenea, implicarea părinților și a comunității poate fi importantă în facilitarea dialogului și a înțelegerii interreligioase în cadrul educației copiilor.

Concluzie

Educația, digitalizarea și divinitatea sunt concepte complexe și interconectate în lumea contemporană. Progresul tehnologic și digitalizarea au schimbat fundamental modul în care oamenii accesează informații și interacționează cu lumea din jurul lor. Educația rămâne un pilon central al dezvoltării umane și sociale, având rolul de a forma indivizii și de a-i pregăti pentru viață. Dimensiunea spirituală și religioasă a existenței umane continuă să fie un subiect de interes și dezbateră în cadrul societății, și este influențată de progresul tehnologic. Digitalizarea a avut un impact semnificativ în domeniul educației, transformând metodele de predare și învățare, facilitând accesul la informații și oferind oportunități personalizate de învățare. Acest proces a adus beneficii semnificative, precum accesul la resurse educaționale diverse, colaborarea și interacțiunea studenților, și evaluarea eficientă a progresului studenților. Cu toate acestea, există și provocări asociate cu inegalitățile digitale și supraîncărcarea informațională, lipsa interacțiunii umane directe sau chestiuni etice.

Divinitatea și educația sunt interconectate în diverse tradiții religioase și culturale, așa cum am văzut. Educația poate fi văzută ca un proces prin care indivizii sunt inițiați în cunoașterea și înțelegerea divină, și scripturile și învățăturile religioase pot fi integrate în conținutul educațional. Pentru a valorifica în mod optim beneficiile digitalizării și pentru a integra în mod adecvat dimensiunea spirituală în educație, este important să abordăm provocările și să căutăm soluții echitabile și eficiente. Este necesară o abordare înțeleaptă și adaptare constantă pentru a promova un proces educațional modern, eficient și relevant în era digitală, în timp ce se respectă diversitatea culturală și religioasă.

În concluzie, digitalizarea a avut un impact semnificativ asupra educației, inclusiv în dimensiunea spirituală. Accesul la resurse spirituale, integrarea spiritualității în conținutul educațional digital și dezvoltarea comunităților virtuale au deschis noi oportunități pentru explorarea și cultivarea spiritualității. Cu evoluția tehnologiilor emergente și atenția acordată dezvoltării sustenabile și etice a digitalizării în educație, există un potențial mare pentru exploatarea mai profundă și mai responsabilă a dimensiunii spirituale în contextul digitalizării.

Bibliografie:

- BERGMANN, Jonathan; Sams, Aaron: *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*, International Society for Technology in Education, Washington, DC, 2012.
- BIESTA, Gert: *Good Education in an Age of Measurement: Ethics, Politics, Democracy*, Boulder, CO: Paradigm Publishers, New York, USA, 2010.
- BOWKER, John: *The Oxford Dictionary of World Religions*, Oxford University Press, New York, USA, 1997.
- BOYD, Danah: *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*, Yale University Press, USA, 2014.
- BRYNJOLFSSON Erik; McAfee, Andrew: *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*, în *The Business Source*, W. W. Norton & Company, New York, USA & London, UK, 2014, p.9, disponibil la <http://ebps.s3.amazonaws.com/pdf/second-machineaget.pdf> (accesat la data de 23.06.2023).
- CARSTENS, Kaite J.; Mallon, Jamie M.; Bataineh, Mohamed; Al-Bataineh, Adel: *Effects of Technology on Student Learning*, în *TOJET Journal*, 2021, 20 (1), disponibil la <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1290791.pdf> (accesat la data de 24.06.2023).
- CASTELLS, Manuel: *Communication Power*, Oxford University Press, New York, USA, 2/2009, disponibil la https://www.academia.edu/25294841/Manuel_Castells_Communication_Power_2009_ (accesat la data de 25.06.2023).
- CASTELLS, Manuel: *The Rise of the Network Society*, Wiley-Blackwell, West Sussex, UK, 2010.
- DOWNS, Perry G.: *Teaching for Spiritual Growth*, Zondervan Academic, Nashville, USA, 1994.

- DUVAL, Erik; Sharples Mike: *Sutherland Rosamund: Technology Enhanced Learning: Research Themes*, în *Springer*, New York, USA, 2017, pp.11-23.
- ELIADE, Mircea: *The Encyclopedia of Religion*, MacMillan Publishing Company, New York, USA, 4/1987.
- HJARVARD, Stig: *The Mediatization of Culture and Society*, Routledge, New York, USA & London, UK, 2013.
- JENKINS, Henry: *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*, New York University Press, New York, USA, 2006.
- JOHNSON, L.; Adams Becker, S.; Estrada, V.; and Freeman, A.: *NMC Horizon Report*, în *The New Media Consortium*, Austin, Texas, 2015, K-12, disponibil la <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED593612.pdf> (accesat la data de 22.06.2023).
- KEENGWE, Jared: *Handbook of Research on Digital Content, Mobile Learning, and Technology Integration Models in Teacher Education, Advances in Educational Technologies and Instructional Design (AETID)*, IGI Global, 2018.
- KROTOSKI, Aleks: *Untangling the Web: What the Internet Is Doing to You*, Guardian Faber Publishing, London, UK, 2013.
- MELVILLE, Gert: *Brill's Encyclopedia of the Middle Ages*, Brill, Boston, USA, 2/2016.
- MOHANTY, Atasi; Parida, Dipti: *Exploring the Efficacy & Suitability of Flipped Classroom Instruction at School Level in India: A Pilot Study*, în *Creative Education*, 2016, pp. 768-776, 7(5), p. 768-776, disponibil la [https://www.scirp.org/\(S\(i43dyn45teexjx455qlt3d2q\)\)/journal/paperinformation.aspx?paperid=66212](https://www.scirp.org/(S(i43dyn45teexjx455qlt3d2q))/journal/paperinformation.aspx?paperid=66212) (accesat la data de 28.06.2023).
- OECD: *The Future we Want*, în *The Future of Education and Skills: Education 2030*, 2018, pp. 3-21, disponibil la <https://www.oecd.org/education/2030-project/education2030conference/> (accesat la data de 22.06.2023).
- RAJA, R.; Nagasubramani, P. C.: *The Impact of Technology on Education: A Study of Recent Research*, în *Journal of Educational Technology*, 2018, 17(2), pp. 72-84, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/325086709_Impact_of_modern_technology_in_education (accesat la data de 25.06.2023).
- ROEHL, Amy; Reddy, Shweta Linga; Gayla Jett, Shannon: *The flipped classroom: An opportunity to engage millennial students through active learning*

- ning strategies, in *Journal of Family & Consumer Sciences*, 2013, 105(2), pp. 44-49.
- SIEMENS, George; Ryan S. J. d. Baker: *Learning analytics and educational data mining: Towards communication and collaboration*, în *Proceedings of the 2nd International Conference on Learning Analytics and Knowledge*, 2012, pp. 252-254, disponibil la <https://dl.acm.org/doi/10.1145/2330601.2330661> (accesat la data de 22.06.2023).
  - SMART, Ninian: *The World's Religions: Old Traditions and Modern Transformations*, Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1993.
  - SMITH, Melanie Kay; Kiss, Robert; Yan Fong Chan, Inge: *The Role of Spirituality in Young Peoples' Wellness and Travel*, in *International Journal of Tourism, Culture and Spirituality*, 2022, 5(2), pp. 131-144, disponibil la https://ijtcs.usc.ac.ir/article_155027_585c404cdb4d6f1259879fac0fb8446e.pdf (accesat la data de 26.06.2023).
  - SWIDLER, Leonard: *The Study of Religion in an Age of Global Dialogue*, Temple University Press, Philadelphia, USA, 2000.
  - TERÄS, Marko: *Education and Technology: Key Issues and Debates*, în *International Review of Education*, 3/2022, p. 222, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/364165885_Neil_Selwyn_Education_and_technology_Key_issues_and_debates (accesat la data de 27.06.2023).
  - UNESCO: *Educația 2030: Cadru de acțiune pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă*, disponibil la <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233276> (accesat la data de 22.06.2023).
  - WAGGONER, Michael D.; Walker, Nathan C.: *The Oxford Handbook of Religion and American Education*, Oxford University Press, New York, USA, 2018.
  - WANE, Njoki Nathani; Manyimo, Energy L.; Ritskes, Eric J.: *Spirituality, Education and Society: An Integrated Approach*, Sense Publishers, 2011.